

BAHAR-2023/2024

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
BÜLTENİ**

2023 / Sayı 2

KTÜ
KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
BÜLTENİ
Yıl: 1, Sayı: 2, Bahar 2023

Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Bülteni,
Yılda iki kez olmak üzere, güz ve bahar dönemlerini takiben
Merkezin faaliyetlerini toplumla paylaşmak, gelecek çalışmaların
duyurulmasını sağlamak ve akademik çalışmalara yer vermek
amacıyla yayımlanır.

Sahibi

KTÜ Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
Adına
Doç. Dr. Ayça Eminoğlu

Bülten Yayın Kurulu

Yayın Sorumlusu
Prof. Dr. A. Mevhibe Coşar

Yayın Ekibi

Fatma Kar
İrem Üçüncü
Zeynep Kara
Kardelen Yıldız

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Türkan Erbay Dalkılıç
Prof. Dr. Arzu Fırat Ersoy
Doç. Dr. Elif Ateş
Doç. Dr. Sanem Özen Turan
Dr. Öğr. Üyesi Burçin Eser
Dr. Öğr. Üyesi Şerife Yılmaz
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Yılmaz Bayram

Dizgi

Zeynep Kara

İletişim Bilgisi

☎: +90 (462) 3773233
@: kadinrastirmalari@ktu.edu.tr

İÇİNDEKİLER

MERHABA	
PAYDAŞ	5
ETKİNLİK	6
KTÜ TV'de BİZ	16
KTÜKAM-TRT Trabzon Radyosu	18
ZİYARETLER	21
TOPLANTILAR	22
OKUDUKLARIMIZ	24

Merhaba,

Karadeniz Teknik Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak bültenimizin ikinci sayısını sizlerle buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

6 Şubat 2023 tarihi Ülkemizin depremler tarihine acı bir hatıra olarak kaydedildi. Hepimizi derinden sarsan bu felaket nedeniyle hayatını kaybedenlere rahmet, ailelerine başsağlığı ve sabır diliyoruz. Dünyanın şaşırtıcı ve sarsıcı süreçlerden geçtiği son yıllarda bu deprem felaketi, Ülkemizde her kesimi derinden etkiledi. Bir kez daha aklın ve bilimin önemini gördük, sosyal anlamda birlikte hareket etmenin ne demek olduğunu anladık.

Yaşanan bu elim olaydan ötürü, imzaladığımız protokoller kapsamında planlanan birçok faaliyetimiz ileriki dönemlerde tamamlanmak üzere ertelendi. İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile başlamış olduğumuz projelerimiz, güz döneminde uygulamaya geçecek şekilde yeniden planlansa da bu süreçte afetlerde işbirliğinin önemi, kadın ve çevre gibi güncel ve toplumsal konularda tartışma ve bilgilendirme platformları oluşturmayı hedefledik.

Bahar döneminde eğitimin uzaktan olması nedeniyle lisans öğrencilerimizle bir arada olamasak da misyonumuz ve vizyonumuz gereği, topluma bilginin yayılması kapsamında etkinlik gerçekleştirdik. Merkezimiz Yönetim Kurulu ve çalışma grubu öğretim üyelerimizin kent, sağlık, kültür, eğitim, istihdam bağlamında kadın temalarını ele aldıkları bu etkinliklerimizde, paydaşımız olan TRT Trabzon Radyosuna, KTÜ TV ailesine çok teşekkür ederiz.

Uzaktan eğitimin getirdiği mesafeye rağmen bizlerle çalışmayı hiç bırakmayan ve bu bültenin oluşturulmasında büyük katkı sağlayan Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı ve Eğitim Çalışma Grubu öğrencilerimize de ayrıca teşekkür ederiz. Dönem boyunca yaptıkları çalışmaların tamamını yansıtmaya çalışsak da ilgi çekici olanlara bültenimizde kısaca yer vermeye çalıştık.

Toplumsal yaşamda kadın sorunlarını görünür kılmak, çözüm önerileri üretmek amacıyla farkındalık oluşturmayı hedefleyen çalışmalarımızla güz döneminde yeniden sizlerle olacağız. Sağlıklı, verimli bir tatil dönemi dileklerimizle....

Ayça Eminoğlu

KTÜ Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü arasında "**Eğitim ve İşbirliği**" Protokolü imzalanmıştır. Bu protokol çerçevesinde KTÜ TV aracılığı ile sürdürülen bilgilendirme etkinlikleri güz döneminde yüz yüze ve çeşitlenerek devam edecektir.

Mimoza Hatıra Ormanı Projesi Etkinliği

Ortahisar Belediyesi, Ortahisar Kent Konseyi Kadın Meclisi ile ortaklaşa gerçekleştirdiğimiz Mimoza Hatıra Ormanı projesi, 8 Mart Dünya Kadınlar gününde hayat buldu.

KTÜKAM olarak bağısladığımız Mimoza fidanları, Ortahisar Belediye Başkanı Sayın Av. Ahmet Metin Genç'in de katıldığı törenle hatıra ormanındaki yerini aldı. Emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

Mimoza...

Hikayesi de çok güzeldir. Türk kadınları da hikyedeki kadınlar gibidir, güçlüdür. Bu nedenle bu baharda sevdiğiniz kadın dostlarınıza mimoza alabilirsiniz.

İtalya 1946 yılında ikinci dünya savaşından yıkık dökük çıkmış; insanlar bir coşku, yaşama dair bir umut aramaktaydılar. Derken İtalyan Kadın Birliği üyesi olan 3 kadın, toplumun yeniden inşasının “kadın dayanışmasına” bağlı olduğunu düşündüler: Teresa Mattei, Rita Montagnana ve Teresa Noce. Üç güçlü kadın, bu yaklaşımlarını sembolize etmesi için bir çiçek seçmeyi teklif ettiler. Sunulan tüm teklifler arasında üç tanesi öne çıktı: Karanfil, anemon ve enfes kokusuyla mimoza çiçeği. Aşağıdaki özellikleri sayesinde kazanan mimoza çiçeği oldu:

Sapsarı renkleri ile neşe saçtığı için (savaşla yıpranan moraller, mimoza çiçeği ile düzelsin diye)

Martta çiçek açtığı için (Dünya Kadınlar Gününü sembolize etsin diye).

Büyük bir ağaç haline gelene kadar çok fazla emek ve bakım gerektirmediği için (İtalya da mimoza çiçeği gibi hızla kalkınabilsin diye).

En önemlisi de, aynı kadınlar gibi kırılgan görünümünün arkasında güçlü bir karakter barındırdığı için (mimoza çiçeği zor coğrafi koşullarda bile çiçek açabilir).

O gün bugündür başta İtalya ve Rusya’da olmak üzere, Dünya Kadınlar Gününde (8 Mart) kadınlara mimoza çiçeği hediye edilmektedir. Bir kadın sadece sevgilisinden veya çocuklarından değil; dayanışmayı sembolize ettiği için kadın dostlarından da mimoza çiçeği hediyesi alır.

Mimoza çiçeğinin özelliklerini ve dünya literatüründeki yerini göz önüne aldığımızda, mimoza çiçeğinin aşağıdaki anlamları taşıdığını söyleyebiliriz:

“Dayanışma

Ölümsüzlük ve Diriliş

Hassasiyet, Coşku ve Umut” **Alıntı...**

8 Mart Afet ve Kadın Etkinliği-Panel KTÜKAM-AB BİLGİ Merkezi

8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla AB Bilgi Merkezleri Ağı tarafından Eskişehir’de düzenlenen ve TTSO Trabzon AB Bilgi Merkezi’nin organizasyonu ile Trabzon’daki kadın STK başkanlarının da online olarak katıldığı “**Afet ve Kadın**” paneli gerçekleştirildi.

Panelin ilk bölümünün açılışında konuşan Avrupa Birliği (AB) Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Nikolaus Meyer-Landrut, Kahramanmaraş merkezli depremlere ilişkin, "Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği üye ülkeleri, afetin birinci gününden itibaren Türkiye'ye yardım sağlıyorlar. Avrupa Birliği şimdiye kadar en büyük arama kurtarma operasyonunu da mümkün olduğunca fazla hayatı kurtarmak için gerçekleştirdi" dedi. Ankara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kent, Çevre ve Yerel Yönetimler Politikaları Kürsüsü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nesrin Algan da afet bölgesinde kadın olmanın önemine vurgu yaparak, “Afet bölgesinde hamile kadınlar var. Onlar için farklı bir mücadele söz konusu. Zor koşullar altında yaşayan kadınların sorunlarının çözümü için afet yönetiminde kadınların mutlaka yer alması gereklidir” dedi. İlk oturumda Sosyal Hizmet Uzmanı Kadın Koalisyonu üyesi Gül Erdost,

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye Ofisi Toplumsal Cinsiyet ve Sosyal Diyalog Sorumlusu Dr. Ayşe Emel Akalın, Afet Yönetim Uzmanı Mahalle Afet Gönüllüleri Derneği kurucu üyesi ve yönetim kurulu başkanı Özden Işık görüşlerini paylaştılar.

Etkinliğin ikinci bölümünde ise KTÜ Heyelan Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Arzu Fırat Aksoy, Trabzon’daki katılımcılara merkez hakkında bilgi vererek heyelanların bölgenin en yakın afet tehdidi olduğuna dikkat çekti. Aksoy, konuya ilişkin olarak talepte bulunan tüm kurum ve kuruluşlara bilgi vermeye hazır olduklarını kaydetti. TTSO Trabzon AB Bilgi Merkezi Koordinatörü Yakup Karbuza da hem Avrupa Birliği’nin hem Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası’nın hem Trabzon AB Bilgi Merkezi’nin deprem sonrası çok ciddi çalışmalar yaptıklarını, AB Bilgi Merkezleri Ağı olarak da kendi çalışma alanları çerçevesinde afet, deprem gibi konularda etkinlikler düzenlemeye devam edeceklerini kaydetti. Öte yandan etkinliğe katılan kadın STK kuruluşlarının temsilcileri tek tek söz alarak iş birliğini genişletmek için neler yapılması gerektiğine dair görüşlerini dile getirdiler.

PANEL

AFET İLETİŞİM İŞ BİRLİĞİ

KONUŞMACILAR

Afet ve Psikososyal Müdahaleler
Prof. Dr. Evrim Özkorumak Karagüzel
KTÜ Tıp Fakültesi, Psikiyatri ABD

Psikolojik İlk Yardım
Uzm. Psk. Serra Hacısalihoğlu
KTÜ Tıp Fakültesi, Psikiyatri ABD

Afetlerde Gönüllülük ve Koordinasyon
Köksal Ofıuoğlu
AKUT Trabzon Lideri

16 MART 2023 14.00

PROF. DR. OSMAN TURAN
KÜLTÜR VE KONGRE MERKEZİ

Bu afiş bilgilendirme amaçlıdır ve tasarımlarıdır.
Çevreye duyarlılığınız için teşekkür ederiz.

Afet İletişim İş Birliği- Panel

Doğal afetlere maruz kalanlara psikolojik ilk yardım ile psikososyal desteğin doğru şekilde verilmesi, sağlıklı iletişim kurulabilmesi ve organizasyon sağlanabilmesi konusunda KTÜ'de uzmanların da katılımıyla '**Afet İletişim İş Birliği**' paneli düzenlendi. Osman Turan Kongre Merkezi'ndeki panele bilim insanlarının yanı sıra AKUT Trabzon ekibi de dinleyici olarak katıldı.

Panelde afetler sonrasında psikososyal müdahalelerle ilgili bilgi veren KTÜ Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı'nda görevli Prof. Dr. Evrim Özkorumak Karagüzel, afetler sonrasında psikolojik desteğin ikinci planda olsa dahi önemli olduğunu söyledi. Afete maruz kalanlara sosyal ve fiziksel destek sağlandıktan sonra psikolojik destek verilebileceğini anlatan Prof. Dr. Karagüzel, "Böyle bir afet sonrasında bazı ruhsal belirtilerin ortaya çıkması çok anormal, beklenmeyen bir durum olarak görülüyor. Anormal bir durum karşısında ortaya çıkan normal tepkiler olarak kabul ediliyor. O nedenle müdahaleden çok ziyade takip öneriliyor. Ancak yüksek riskli gruplarımız varsa veya belirti açısından riskli gördüğümüz gruplar varsa bunların takibi öneriliyor. Genel olarak afetten etkilenen kişilerle beraber olmak, dinlemek, anlamaya çalışmak, duygularını paylaşmasına izin vermek, istedikleri miktarda anlatmalarını sağlamak ve orada onlar için olduğumuzu vurgulamak bize düşen kısım. Profesyonellerden önce kişilerin aile ve sosyal desteklerinin sağlanması önemli" dedi.

Depremlerin sıklıkla yaşandığı günümüzde psikolojik ilk yardımın önemli bir konu haline geldiğini ifade eden KTÜ Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Uzman Psikolog Serra Hacsalıhoğlu da afetzedelerle iletişim kurarken bazı cümleler ve ifadelerden kaçınılması gerektiğini anlattı. Hacsalıhoğlu, "Bu kadar felaket yaşanan bir ülkede psikolojik ilk yardım mutlaka gerekli olan bir şey. İlk etapta nasıl davranacağımızı bilmiyoruz. Böyle bir durum yaşayan kişilere doğru müdahaleyi bilemeyebiliyoruz. O yüzden herkesin bilmesinde fayda var. Mesela, 'bak işte hayatta kaldın şanslısın daha ne istiyorsun' gibi bir cümlenin bir afetzedeye söylenmemesi gerekiyor. Hatta ilk aşamalarda yapılması gereken tek şey sadece yanında durmak, dinlemek. Çok müdahale etmek deyince çok fazla şey söylemek olarak algılıyor. Sadece o

sırada dinlemek bile çok büyük bir destek aslında. O esnada ihtiyacı su, yemek bulmaksa bu süreçte yanlarında bulmak. Dolayısıyla sadece yaşamsal şeyleri desteklemek bu süreçteki amaç olmalı" ifadelerini kullandı.

6 Şubat'ta meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında bölgede arama kurtarma çalışmalarına katılan AKUT Trabzon ekibinin lideri Köksal Ofloğlu da panelde deneyimlerini ve ekibinin sonrasında yaşadıklarını paylaştı. Ofloğlu, "Arama kurtarma ekipleri de birer insan. Yaptıkları çalışmalardan etkilenebiliyorlar. Çalışma sonrasında mutlaka bir psikoterapi almalarından fayda var. Bizde bunu bütün gönüllü arkadaşlarımıza öneriyoruz. Kendimiz de uyguluyoruz" dedi.

Kadınlar Soruyor, Kadın Vekil Adayları Cevaplıyor-Panel

Paydaşı olduğumuz, Trabzon Kent Konseyi Kadın Meclisi tarafından düzenlenen etkinlikte Kadın ve Aile Çalışmaları Yüksek lisans Programı öğrencilerimiz raportör olarak da görev almıştır. Aşağıda bu rapor metnini sizlerle paylaşıyoruz.

"Kadınlar Soruyor, Kadın Vekil Adayları Cevaplıyor" etkinliği CHP, İYİ Parti, Yeniden Refah Partisi ve Zafer Partisi kadın milletvekili adaylarının katılımı ile Teşriye Boysan moderatörlüğünde gerçekleştirildi. Trabzon Kent Konseyi Kadın Meclisi Başkanı Özge Akçay açılış konuşmasını yaptıktan sonra sözü moderatör Teşriye Boysan'a bıraktı. Teşriye Boysan, konuşmasında Trabzon'un simgesi "kaytan"ı tanıttı ve ardından "hepimize iyilik ve güzellik getirmesi adına, özgürce bütün sözlerimizi söylemek için mikrofonlarımıza bağlamaya davet ediyorum ve panel bittikten sonra da seçime kadar bileklerine takmalarını istiyorum ki seçim sonrasında meclise gittiklerinde burada konuşulanları kaytana bakarak hatırlayabilsinler diyorum." sözlerinin ardından siyasette kadın temsili oranlarıyla kısa bir bilgilendirme yaptı. Boysan, siyasi partilerin cinsiyetlerin eşit temsiline öncelik vermesi gerektiğini vurguladı ve adayların bu amaç için çaba göstereceklerini umduğunu ifade ederek konuşmasını bitirdi. Daha sonra vekil adayları kendilerini katılımcılara tanıttı.

Zafer Partisi 2. Sıra Milletvekili Adayı Havva Lakutoğlu söz aldı. Kendini tanıtan Lakutoğlu, bütün kadın platformlarının toplantılarına katıldığını ve kadınların daha iyi bir hayatı hak ettiğini vurguladı. Gazeteci ve yazar olan Lakutoğlu, Kadınca dergisinde yazılar yazdığını ve mutfakta büyüdüğünü anlattı. Siyasette görev aldığını belirten Lakutoğlu, Has Parti ve İyi Parti'nin kurucu üyelerinden olduğunu söyledi. Kadınların güçlü olduğunu özellikle Trabzon'daki köy kadınlarının mücadelesinin önemine dikkat çeken Lakutoğlu, siyasette kadınların var olma çabalarını sorguladı. Kadınlara sevgiyi öğretmek gerektiğini vurgulayan Lakutoğlu, kadın dayanışmasının önemine inandığını ifade etti. Konuşmasında kadın haklarına ve eşitliğe vurgu yapan Lakutoğlu, kadınların daha fazla söz sahibi olması gerektiğini ve birbirlerini desteklemeleri gerektiğini belirtti.

Yeniden Refah Partisi 5. Sıra Milletvekili Adayı Tuba Bilgin, öncelikle moderatör Teşriye Boysan'a, KTÜ-KAM Müdürü Ayça Eminoğlu'na ve programı raporlamakta olan Kadın ve Aile Çalışmaları Yüksek lisans programı öğrencilerine teşekkür etti. Seçim atmosferini yumuşatmak için tüm panelistlere gül vererek konuşmasına başladı. Kadınların güçlü olduğunu ve farklı bakış

açlarına sahip olduklarını vurgulayan Bilgin, erkeklerin de kadınların yolunu açarak onlara destek olmasıyla daha iyi bir Türkiye ve Trabzon'a ulaşabileceğine inandığını söyledi.

Kendisini tanıtan Bilgin, farklı şehirlerde okuduğunu ve dört yıl dershanede görev yaptığını ifade etti. Kadın girişimciliği ve yeniliklere açık olmanın önemine değinen Bilgin, dekoratif ev tekstili alanında faaliyet gösterdiğini ve halk eğitim merkezinde usta öğreticilik yaptığını belirtti. Siyasette iki buçuk yıldır görev aldığını ve kadınların ihtiyaçlarına yardımcı olmayı hedeflediğini dile getiren Bilgin, Trabzon kadınının güçlü ve çalışkan olduğunu söyledi.

Üretim ve kadın istihdamı sorunlarına dikkat çeken Bilgin, atanamayan gençlerin mağduriyetini ve ehliyetsizlik sorununu ele aldı. İşsizlik sorununun çözülmesiyle ekonomik iyileşme ve aile içinde huzurun sağlanacağına inandığını belirtti.

İyi Parti 3. Sıra Milletvekili Adayı Serpil Akçay, konuşmasına Kent Konseyi'ne, alanda çalışan kadınlara teşekkür ederek başladı Trabzon'da doğup büyüdüğünü ve öğrenimine İstanbul'da devam ettiğini

belirten Akçay, avukatlık kariyerine Trabzon'da başladığını belirtti. Kadın ve çocuk hakları komisyonunda aktif çalışmalarda bulunduğunu söyledi. Kadın hakları ve çocuk hakları konusunda ülke genelinde çaba gösterdiğini ifade etti. İşsizlik sorununa ek olarak en büyük sorunun insan olmak olduğunu vurgulayan Akçay, kadınları savunurken aslında insan haklarının da savunulduğunu belirtti. Evlilik yaşının yükseltilmesi ve kadının toplumda eşitliğinin sağlanması gerektiğini dile getirdi. Kadınların güçlenmesi ve kalkınması için eğitimin önemine değindi ve okuma yazma oranının artırılması gerektiğini vurguladı. İstanbul Sözleşmesi, 6284 sayılı Kanun ve

kadınların bakım masrafları sorununun ele alınması gerektiğini ifade etti. Son olarak, kadınların daha fazla temsil edildiği bir siyaset anlayışının hedeflenmesini ve kadınların özgürce yaşayabileceği bir toplum isteğini dile getirdi.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) 1. Sıra Milletvekili Adayı Sibel Suiçmez, Trabzon Büyükşehir Kent Konseyi Kadın Meclisi'ne selamlarını ileterek konuşmasına başladı. Seçim döneminin önemine değinen Suiçmez, 28. Dönem Milletvekiliği ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci yüzyılın seçimi olduğunu belirtti. Kadın adayların söylemlerinden ziyade var olan erkek egemen sistemin mücadelesinin kaba kuvvetle yürütüldüğünü ifade etti ve bu durumu eleştirdi. Suiçmez, avukat olduğunu ve Trabzon Barosu'nun ilk kadın baro başkanı olduğunu belirtti. Kadın bakış açısına sahip kadın adayların alanlarda olması gerektiğini vurgulayan Suiçmez, kadın milletvekillerinin mecliste yer alması gerektiğini söyledi. Ekonomi, eğitim ve istihdam gibi konulara girmeden önce ortak sorunlarımızın olduğunu belirtti. Suiçmez, CHP'nin huzur ve mutluluğu sağlamak için altı maddelik projesi olduğunu açıkladı.

Kadınların üretkenliği ve desteklenmeleri gerektiğini belirterek, aile destek sigortası projesiyle evde asgari ücretin altında çalışan veya çalışmayan kadınlara destek verileceğini söyledi. Engelli ve yaşlı bakımının da önemine değinen Suiçmez, CHP'nin sosyal devlet bilinciyle engelli ve yaşlı bakım yerleri açacağını ve bakanların sigortalarının devlet tarafından karşılanacağını ifade etti. Tarımda çalışan genç kadınlara tarım sigortası verileceğini ve primlerinin devlet tarafından ödeneceğini belirtti. Suiçmez, konuşmasını İstanbul Sözleşmesi'ne vurgu yaparak sonlandırdı. Vekil adaylarının konuşmalarının ardından katılımcılar panelistlere sorularını yöneltti. Tüm sorulara cevap verildikten sonra panel bitti.

"Kadınlar Soruyor Murat Zorluoğlu Cevaplıyor" Etkinliği

Trabzon Büyükşehir Belediyesinin ev sahipliğinde, sayın Murat ZORLUOĞLU'nun katılımı ile Trabzon Kadın Yaşam ve İstihdam Merkezinde 20.05.2023 tarihinde saat 15.00'te "Kadınlar Soruyor" temalı bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. KTÜ Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde yönetim kurulu üyemiz Dr. Öğr. Üyesi Zeynep YILMAZ BAYRAM moderatör olarak görev almıştır.

İki saat süren etkinlikte, Trabzon'lu kadınlar hem bu merkez hem de kentte kadın olarak yaşadıkları durumlar hakkında görüşlerini, taleplerini ve şikayetlerini dile getirdi, Başkan'a sorular yönlendirdiler. Murat ZORLUOĞLU, bu merkezi daha etkin kullanımı için kadınların taleplerini ve önerilerini titizlikle dikkate alacaklarını belirtmişlerdir. Trabzon'un Kadın Dostu Kent olması için yapılması gerekenler konusunda görüş alışverişinde bulunuldu. Zeynep YILMAZ BAYRAM, yazarı olduğu Belediyeler için Kadın Hizmetleri Rehberi'nin bu süreçte yol gösterici bir doküman olarak kullanımı hakkında açıklamalarda bulunuldu.

Kadın Yaşam Çevre Paneli

KTÜ Kadın ve Aile Çalışmaları UYGAR ve Çevre Sorunları UYGAR işbirliğiyle "**Kadın Yaşam Çevre**" paneli gerçekleştirildi. Başta Sayın İnci Güven, Güler Erüz, Işıl Demir Güner ve Cavidan Yılmaz olmak üzere birçok katılımcı panelde yer almıştır.

"Kadın bulunduğu ortamı güzelleştirir, onu korumak için çabalar dolayısıyla çevre ve kadın birbirleriyle ilgilidir".

Doğa/Kadın Sergisi

KTÜKAM, Fotoğraf Evi Derneği ve Ortahisar Belediyesi işbirliğiyle düzenlenen "**Doğa/Kadın**" fotoğraf sergisinin açılışını gerçekleştirdik. Fotoğraf Evi Derneği başkanı Dr. Öğretim Üyesi Şerife Yılmaz ve Rektörümüz Prof. Dr. Hamdullah Çuvalcı'nın açılış konuşmalarıyla başlayan sergiye halkımız tarafından yoğun ilgi gösterildi.

Sayın Rektörümüz Prof. Dr. Hamdullah Çuvalcı, serginin açılışında yaptığı konuşmada, "Kadın ve doğa birbirine ne kadar çok benziyor. Kadının olduğu yerde zarafet, sevgi, barış var. Tabiatda da huzur var, mutluluk var." ifadesini kullandı.

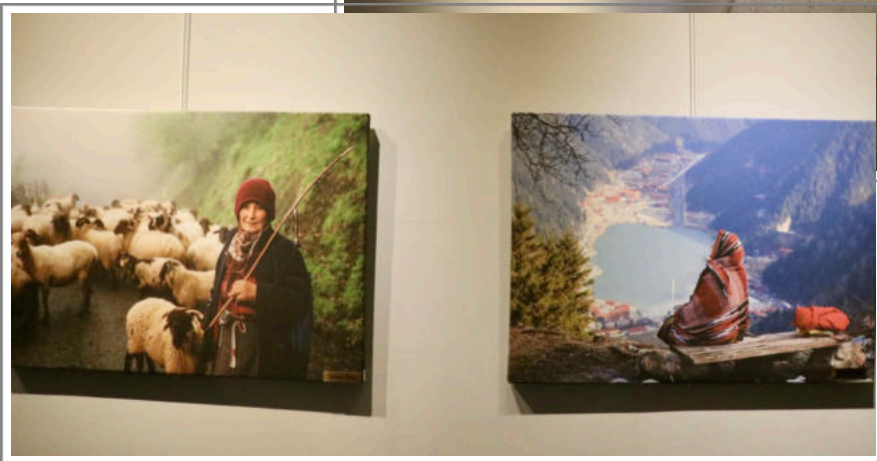
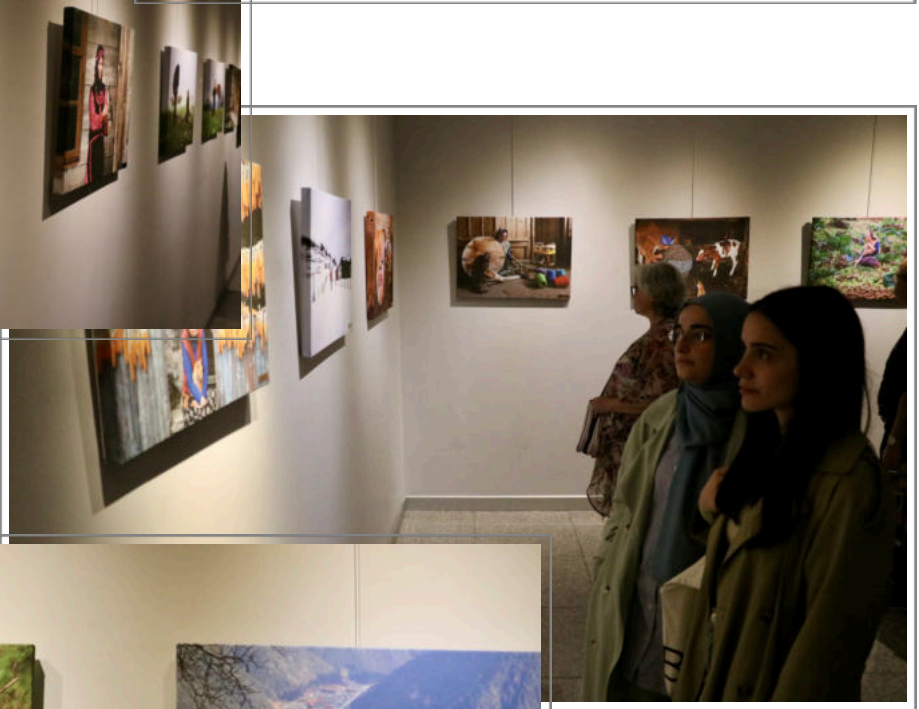
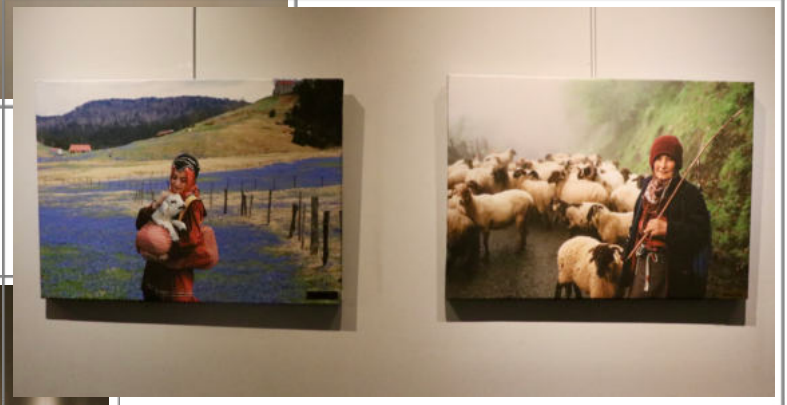
Üniversite olarak toplumla iç içe bir anlayışı benimsediklerini dile getiren Çuvalcı, "Kadın ve doğa teması da güzel bir konu olmuş. Aslında kadın ve doğa birbirine ne kadar çok benziyor. Kadının olduğu yerde zarafet, sevgi, barış var. Tabiatda da huzur var, mutluluk var." ifadesini kullandı.

Trabzon Fotoğrafevi Derneği Başkanı Şerife Yılmaz da depremzedelere yararlı bir şey yapmak istediklerinin altını çizerek, "Dernek olarak depremzedeler yararına bir şey yapmak istedik. O yüzden geçen yıllardan farklı olarak yardım amaçlı olarak bu sergimizi açıyoruz. Fotoğraflarımız satışa sunulacak olup elde edilen gelir Kahramanmaraş merkezli depremlerde arama kurtarma çalışmalarında büyük özveriyle çalışan AKUT Derneğine bağışlanacaktır." diye konuştu.

Hamamizade İhsan Bey Kültür Merkezi'nde, geliri depremzedeler yararına AKUT'a bağışlanacak sergide, 49 fotoğrafçının çektiği 124 fotoğraf yer aldı.

Sergiden Fotoğraflar

Nitel Araştırma Kursu

Nitel Araştırma Yöntemleri kursu tamamlandı. Eğitimciler sayın Doç. Dr. Songül Aktaş ve Dr. Öğretim Üyesi Rüveyde Aydın'a teşekkür ederiz. İki gün ve online olarak gerçekleştirilen kursa öğretim üyeleri ve lisansüstü öğrenciler katılım sağlamıştır.

Üniversite-Üniversite İşbirliği Ders İçi Bilgi ve Deneyim Paylaşımı

07.06.2023 tarihinde Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı KAC 5022 Dil ve Cinsiyet dersine Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi öğretim üyesi ve **"Toplumdilbilimi- Toplumsal Cinsiyet ve Dil"** adlı kitabın yazarı olan Prof. Dr. Gülcan Çolak katılarak katkıda bulunmuştur. Öğrencilerin soru ve değerlendirmeleri ile katıldıkları dersi KTÜKAM müdürü Doç. Dr. Ayça Eminoğlu da takip etti.

Türk Kültüründe Kadın Konulu Söyleşi

7 Mart 2023 tarihinde KTÜ TV ile ortak programımıza katılan Arş. Gör. Emine Kalender, **"Türk Kültüründe Kadın"** konulu bir konuşma yapmıştır.

Kalender konuşmasında İslamiyet öncesi ve sonrasında Türk kadınının toplumsal rolleri üzerinde ayrıntılı olarak durmuş; İslâmiyet öncesi konar-göçer Türk kültüründe ve Türk mitolojisinde kadının kâinatın yaratılışında kilit nokta olarak görüldüğünü; doğayla eş tutulduğunu, bunun sonucunda kadının ve doğanın öngörülmez oluşunun kutsal sayılmalarına yol açtığını

vurgulamıştır. Toplum düzleminde erkekle eşit haklara sahip olan kadının birey olarak kamusal alanda özgürce var olma hakkına sahip olduğunu dile getiren Kalender, "Özellikle Dede Korkut Anlatılarında ve diğer edebi metinlerde görüleceği üzere kadından kılıç kuşanması, at binmesi, gerekirse baş alıp kan dökmesi beklenir." diyerek kadının erkekle eşit bir şekilde kamusal alanda varlığını sürdürdüğünü söyledi. İslâmiyet'in kabulü ve yerleşik düzene geçilmesiyle birlikte kamusal alandan görece ev içine çekilen kadının bir birey olarak değil anneliği üzerinden kutsal varlığını devam ettirdiğinin altını çizmiş; bugünkü konumunda ise değerler sisteminin önemli bir parçası ve toplumsal yapının vazgeçilmez unsuru olduğunu belirtmiştir.

Dilde Cinsiyet Kavramı ve Türkçe Konulu Söyleşi

31 Mart 2023 tarihinde yönetim kurulu üyemiz Prof. Dr. Asiye Mevhibe Coşar, TRT Trabzon Radyosu ile düzenlediğimiz ortak yayında **'Dilde Cinsiyet Kavramı ve Türkçe'** konulu söyleşiye katıldı.

Söyleşide dil ve cinsiyet kavramlarının birlikte, biri dil bilimsel diğeri toplum dilbilimsel olmak üzere iki boyutta ele alındığı, bu bakımdan

Türkçenin dil bilimsel anlamda cinsiyet kavramı olmayan bir dil olarak tanımlandığı; yapı bakımından farklı başka diller gibi cinsiyet işaretlerini taşımasa da gerek biyolojik gerek toplumsal algısal ilişkili olarak cinsiyete vurgu yapan ifadelerin dildeki varlığı konuları üzerinde duruldu. Dilbilimsel cinsiyet taşıyan dillerin özelliklerinden söz edilerek Türkçenin ayırım noktaları belirtildi. Sözcük düzeyinde cinsiyete bağlı olarak kişi öz adlarında, akrabalık adlarında, meslek adlarında ve hitap biçimlerinde görülen uygulamalar ile özellikle hitap biçimleri açısından yaklaşımın nasıl olması gerektiğine dair değerlendirmelere yer verildi.

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Kurumsal İletişim Koordinatörlüğü
KTÜ Radyo TV RTV

İlhan TOZLUYURT
Suç Araştırma Soruşturma Uzmanı
Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü

SİBER SUÇLAR

01 HAZİRAN 2023
14.00

KTÜ TV

CANLI YAYIN

www.ktu.edu.tr/radyotv

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Kurumsal İletişim Koordinatörlüğü
KTÜ Radyo TV RTV

Sevtap BERBER
Polis Memuru
Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü

KADES

02 HAZİRAN 2023
11.00

KTÜ TV

CANLI YAYIN

www.ktu.edu.tr/radyotv

Suç araştırma soruşturma uzmanı İlhan Tozluyurt "**Siber Suçlarla Mücadele**" konusunda KTÜ TV'de önemli bilgilendirmelerde bulundu.

KTÜKAM organizasyonu ile İl Emniyet Müdürlüğü Polis Memuru Sevtap Berber "**Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele**" konusunda önemli bilgilendirmelerde bulunurken KADES uygulamasının önemi ve gerekliliğini KTÜ TV'de anlattı.

KADINLAR İÇİN YAŞANABİLİR KENTTE BELEDİYE HİZMETLERİ

DR. Öğr. Üyesi Zeynep YILMAZ BAYRAM
KTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü /
Karadeniz Teknik Üniversitesi Kadın ve Aile
Çalışmaları
Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetim
Kurulu Üyesi

16 Mart 2023 tarihli programda Belediyeler için Kadın Hizmetleri rehberinin tanıtımı ve takdimi yapılmıştır.

Zeynep Yılmaz Bayram, Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulu himayesinde, Kent Araştırmaları Enstitüsü tarafından Belediyeler İçin Hizmet Rehberleri Projesi kapsamında *Belediyeler İçin Kadın Hizmetleri Rehberi* hazırlanmıştır. Rehberin akademik koordinatörlüğünü yapan Zeynep Yılmaz Bayram, 21 temel konuya yönelik rehber hazırlandığını söyledi. Kadın Hizmetleri Rehberi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın katkılarıyla hazırlanmıştır. Katılımcı bir süreç işletilerek, 2 atölye çalışması ve farklı konularda uzmanlar ile yapılan görüşmeler sonucunda bu rehber oluşturulmuştur.

Bu rehberin hazırlanmasındaki temel amaç, aynı kentsel mekânları kullandıkları halde kadınların erkeklerden farklı deneyimler yaşamasına neden olan durumların giderilmesi yönünde, belediyelerin hizmet sunumunda hangi alanlarda ne tür faaliyetleri yürütmesi, çalışmaları ve düzenlemeleri

yapması gerektiği konusunda yol gösterici bir doküman oluşturmaktır.

"Kadınlar ve erkekler için toplumsal normlar tarafından belirlenen rollerin kadınların hayatlarındaki etkileri farkında olunmadan eşitliğin sağlanamayacağına bilinmesi gerekir." diyen Zeynep Yılmaz Bayram, etkin bir katılımcı süreç işletilebilmesi için karar mekanizmalarında kadınların yeterli düzeyde temsil edilmesi gerektiğini vurguladı. Yerele özgü ayrıştırılmış güvenilir verilere bağlı olarak alınan kararlar ile kadınlar dahil tüm hemşerilerin sorunlarını, önceliklerini ve ihtiyaçlarını karşılayacak kapsayıcı ve sürdürülebilir hizmetler üretilmelidir. Ayrıca hizmet sunumunun farklı aşamalarında alınan kararların ve uygulamaların cinsiyet eşitliği bağlamındaki etkilerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi eşitsizliklerin giderilmesi, eşitliğin sağlanması ve sürdürülmesi açısından son derece önemlidir.

KADINLARIN KENTSEL HİZMETLERE ERİŞİMİ

12 Nisan 2023 tarihli bu programda Belediyeler için Kadın Hizmetleri Rehberinin "Kentsel Hizmetlere Erişim" bölümü anlatılmıştır. KTÜKAM Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep Bayram Yılmaz, programda "Belediyeler İçin Kadın Hizmetleri Rehberi"nin hazırlanış süreci ve içeriği konusunda hatırlatma yaptıktan sonra "erişebilirlik" ile ilgili bilgi verdi.

Erişilebilirlik için 'İnsanların yerleşmedeki diğer bireylere, hizmetlere, kaynaklara, faaliyetlere, bilgiye ve diğer yerlere erişebilir olma durumudur'. açıklamasını yapan Yılmaz Bayram, burada erişilen mekânın, hizmetin, faaliyetin ve kaynağın da kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaçlarını da dikkate alacak şekilde yeterli düzeyde, çeşitlilikte olması gerektiğine işaret etmiştir. Kadınların özel araca erişimi genellikle sınırlı olduğu için seyahatlerinde toplu taşımayı veya yürümeyi tercih ettiklerini söyleyen Zeynep Yılmaz Bayram özellikle toplu taşıma araçları, güzergâhları, durak noktaları, vb. kadınlara yönelik nicel ve nitel parametrelerin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

KADINLARIN İÇİN GÜVENLİ KENTSEL MEKANLAR

23.05.2023 tarihli bu programda güvenliğin, kişilerin korkusuzca yaşayabilme durumu olduğu vurgulanarak Belediyeler İçin Kadın Hizmetleri Rehberi'nin ilgili bahsi değerlendirildi.

'Aynı kentsel mekânı kullandıkları halde kadınların ve erkeklerin farklılaşan deneyimlerine göre zihinlerinde oluşturdukları güvenlik düzeyleri de değişmektedir' diyen Yılmaz Bayram, kentsel alanların bazılarında fiziksel bileşenlerin bir araya geliş özelliklerinden dolayı, kadınların daha fazla risk altında olduğunu belirtti. "Yetersiz aydınlatma, tenha

mekânlar gücün kötüye kullanılmasına zemin hazırlar. Kadınlar gibi diğer dezavantajlı bireyler kendilerini kurban ya da kötü davranışa maruz kalabilecek bireyler olarak görürler" dedi. Yılmaz Bayram, Kent Planlama ve Tasarım aracılığıyla mekânların suça ve kötü davranışa sebep olmasının önlenebileceğini söyledi.

TOPLUMSAL CİNSİYET VE ÇALIŞMA HAYATINDA KADIN KONULU SÖYLEŞİ

08.05.2023 tarihinde yönetim kurulu üyemiz Dr. Öğretim Üyesi Burçin, TRT Trabzon Radyosu ile düzenlediğimiz ortak yayında 'Toplumsal Cinsiyet ve Çalışma Hayatında Kadın' konulu bir söyleşiye katılmıştır.

Söyleşide, toplumsal cinsiyet olgusunun çalışma hayatına yansımaları, kadınların istihdam sürecinde karşılaştığı sorunlar ve işgücü piyasasındaki mevcut durumu değerlendirilmiştir. Nüfusun neredeyse yarısını oluşturan kadınların sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal refahın sağlanması açısından, ekonomik hayata katılımının ne denli önemli olduğu vurgulanmıştır. Sosyal politika açısından dezavantajlı gruplar içerisinde yer alan kadınların işgücü piyasasında yaşadıkları cinsiyete dayalı mesleki ayrışma, iş bulma ve yükseltimede eşitsizlik, mobbing, iş güvencesizliği gibi temel sorunlara dikkat çekilmiştir.

Fırsat eşitliğinin sağlanması ve ayrımcılığın önlenmesi konusunda ulusal ve uluslararası norm ve standartlara rağmen sorunların varlığı, söz konusu politika uygulamalarının artan bir şekilde devamlılığının ve aynı zamanda toplumu bilinçlendirmeye yönelik çalışmaların da sürdürülmesinin önemi ifade edilmiştir.

Avrupa'da Birinci Sırada Olduğumuz Bir Problem: OBEZİTE Etkinliği

KTÜKAM Yönetim Kurulu Üyemiz, Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi, Kadın ve Sağlık Çalışma Gurubu koordinatörü Doç. Dr. Elif ATEŞ hocamız 26 Nisan Çarşamba günü saat 12.00'da "Avrupa'da Birinci Sırada Olduğumuz Bir Problem: OBEZİTE" konusunda bilgilendirme yapmak üzere TRT Trabzon Radyosunun canlı yayın konuğu oldu. Toplumda henüz yeterince bilinç kazanılmamış bir sorun ve beslenme alışkanlıklarımızla ilişkili bir risk alanı olarak obezitenin zararlarına dikkat çekti.

KTÜKAM olarak Ortahisar Belediye Başkanımız Sayın Ahmet Metin Genç'i makamında ziyaret ederek 2023 yılı faaliyetlerimiz konusunda görüşerek işbirliği ve destek sözü aldık.

KTÜ Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Ayça Eminoğlu, Müdür Yrd. Dr. Öğr. Üyesi Burçin Eser, Yönetim Kurulu Üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Şerife Yılmaz ve Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Yılmaz Bayram, Milli Eğitim Müdürümüz Evren Görmüş'ü ziyaret ettiler. Ziyarete 2023 yılı için ortak proje konusu değerlendirildi.

KTÜKAM olarak Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kadın Yaşam ve İstihdam Merkezi Daire Başkanı Esengül Serdar Kibar'ı ziyaret ettik. Kendisine yeni görevinde başarılar dileriz.

2023 yılına Milli Eğitim ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleriyle gerçekleştirilen odak grup çalışmalarına başlandı. Kurumlardan gelen temsilcilerle Merkez müdürümüz ve yönetim kurulu üyeleri planlanan ortak projeler üzerinde görüş alışverişinde bulundu.

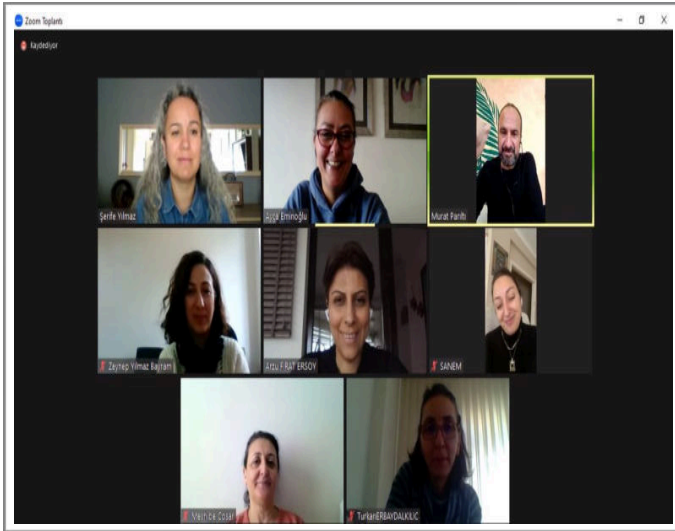
Trabzon Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Milli Eğitim Trabzon İl Müdürlüğü ile 2023 yılının ilk değerlendirme ve koordinasyon toplantısı gerçekleştirildi.

KTÜKAM, Milli Eğitim, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ve Trabzon Valiliğiyle ortak çalışmalar konusunda üçüncü toplantı gerçekleştirildi.

20 Mart 2023 tarihinde İşbirliği ve ortak çalışmalar görüşülmek üzere Trabzon, Sinop, Samsun, Giresun ve Yalova illerindeki Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezleri toplantısı gerçekleştirildi.

The International Council on Shared Parenting Türkiye temsilcisi Sayın Murat Parlıtı ve Yönetim kurulu üyelerimiz çevrim içi bir toplantıda bir araya geldi. Toplantıda Murat Parlıtı, bir AB projesi ile ilgili bilgi verdi. Sürece katılım konusu Merkezimizce değerlendirmeye alındı.

Kadın ve Kent çalışma grubu 'Güvenli Kampüs' kapsamında çalışmalarını sürdürmektedir.

Sıfır Noktasında Kadın

Neval El Saddavi'nin ilk kez 1987 yılında yayımlanan romanıdır. Gerçekte de bir kadının başından geçmiş olayları anlatır. *Sıfır Noktasında Kadın* Metis yayınlarında en çok okunanlar arasında yer almaktadır.

Mısırlı feminist yazar Neval El Seddavi, ölüm hücrelerinde Firdevsle konuşarak onun yaşam öyküsünü anlatmaktadır. Daha önce hiç katil bir kadın gördünüz mü? Firdevs...Apayrı bir kadın. Firdevs, umarsızca en karanlık sona doğru çekilmiş gerçek bir kadının öyküsüdür.

Kadın mahkumların kişilik yapıları üzerine bir araştırma yürüten Seddavi, uzun zamandır cezaevinde olan ve idama mahkum edilen Firdevsle konuşmak için çok heyecanlıdır. Görüşmeyi uzun süre reddeden ve en sonunda kabul eden Firdevs sözünün hiç kesilmesini istemeyerek bütün hikayesini anlatmaya başlar. Yoksul bir ailede doğan ve babası cahil, yaşam hakkında hiçbir şey bilmeyen; sadece bakire kız başlık parasına nasıl satılacağını, kadının nasıl dövüleceğini bilir, annesinin ise sözünün hiçbir değeri yoktur.

Ailesinde kız çocuklarından biri öldüğü zaman babası yemeğini yer, karısına ayaklarını yıkattıktan sonra uyumaya gider; ölen erkek çocuksa babası karısını dövdükten sonra yemeğini yiyip tekrar uyumaya gidermiş. Firdevs ait olmadığı yerde

daha fazla durmak istemez. Annesi ve babası öldükten sonra amcasıyla Kahire'ye gider. Okumayı çok seven Firdevs, tüm zorluklara rağmen okul ikinci ve ülke yedincisi olmuştur. Üniversiteye gidmeden amcası tarafından yaşlı bir Şeyh ile evlendirilir, kabus dolu günlerini yaşamaya devam eder. Tanıştığı bütün erkeklerin şiddetine maruz kalır. İlk olarak amcası tarafından tacize uğrar. Bu, zamanla 'kötü yola düşme'sine yol açar. Firdevs, insanların bütün kötülüklerine rağmen güçlü bir şekilde ayakta durmaya devam eder. Erkeklerle güveni kalmamış, daha iyi bir yaşamı hakettiğine inanmıştı.

Ortaokul diploması ve başarı belgesiyle bir işte çalışmaya başlar. İnsanların yüzüne dimdik bakabilen, hayatta yolunu çizerken önüne çıkan hilekârları, o yan bakışları karşılamaya hazır bir çift gözdür o. Hayatı boyunca kendini değersiz hisseden Firdevs, kimsenin onun onurunu kırmasına, itibarını zedelemesine izin vermez. Tanıştığı ve sevdiği İbrahim tarafından da ihanete uğradığında artık erkeklerden nefret ediyordu fakat bunu sır olarak saklıyordu.

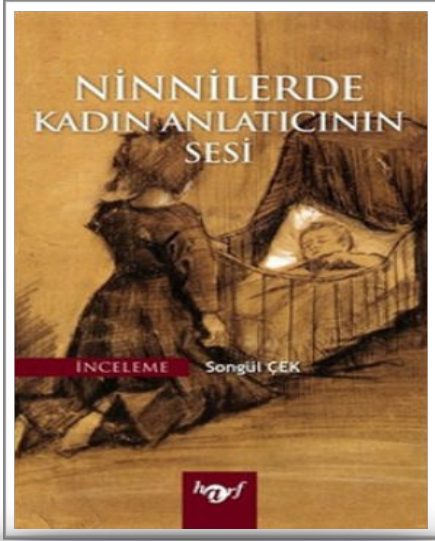
İçten içe erkeklerle mücadele eden Firdevs'in karşısına yine kendisinden yararlanmak isteyen bir adam çıktı. Yeri gelince tehdit eden, yeri gelince sözel tacizde bulunan bu adamdan korunmak için polise başvurur. Ancak yasaların onun gibi kadınları cezalandırdıklarını ama erkeklerin yaptıklarına göz yumduklarını gördü. Her şeyi elinde tutan, tehlikeli ve ısrarcı bir adamla mücadele ediyordu. Artık canına tak etmişti ve kimsenin kölesi olmak istemiyordu. Yapacağı işi kendi seçmek istiyordu fakat buna izin verilmiyordu. Çaresiz, kendisine zulm eden o adamı bulunduğu odada defalarca bıçakladı. Onu hapse mahkum ettiler. Af hakkı vardı ama kabul etmedi. Özgür olabilmek için ölmeyi tercih etti. Kendi tercihi olmayan hayatının bedelini Firdevs canıyla ödedi...

Zeynep Kara

KTÜ Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı

Ninnilerde Kadın Anlatıcının Sesi

Kadınlar tarafından üretilen, Anonim Halk Edebiyatı ürünlerimizden olan ninnilerin icra edilmiş biçimlerini belirlemek; Türk sosyo-kültürel yaşamı içinde kadın ve anne algısı değişiminin ninnilere yansıyan görüntüsünü ele almak amacıyla *"Ninnilerde Kadın Anlatıcının Sesi"* adlı eser, Türk Halk Edebiyatı alanında çalışmalar yapan Songül Çek tarafından kaleme alınmıştır. Kitap, 2010 yılında Gazi Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda, Prof. Dr. M. Öcal Oğuz danışmanlığında hazırlanan doktora tez çalışmasının gözden geçirilmiş halidir. Eserin ilk baskısı 2014 yılında Harf Eğitim Yayıncılık tarafından yapılmıştır.

Bu çalışmada Türk halk ninnilerinin anonim halk şiiri içerisindeki yeri; ninni türüne özgü nitelikler çerçevesinde, türsel bir değerlendirme yapılarak sözü edilen tür içerisindeki değeri tespit edilmek istenmiştir. Kadın ve anneden ayrı olarak düşünülemez olan ninnilerde kullanılan dilin anneye mi yoksa anne tarafından benimsenmiş olan erkek diline mi ait olduğu sorusunun cevabı aranarak kadınların ninnilerde kullandığı dilin, ninnilerin tür özelliği kazanmasındaki rolü tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın malzemesi, yazılı ve sözlü kaynaklardan elde edilen derlemelerdir. Sözlü kaynakların birçoğunu, Muğla'nın Marmaris ilçesinde yaşayan kadınlar oluşturmaktadır. Yazılı kaynak olarak seçilen malzemelerde de sözlü kaynak bilgisinin bulunmasına dikkat edilmiştir.

Eser; önsöz, giriş ve kaynakça dışında üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler kendi içerisinde alt başlıklarda değerlendirilmiştir. *"Türk Halk Şiiri Türleri*

İçinde Ninninin Yeri" adlı giriş bölümünde yazar, ninni türünün diğer anonim türler ile benzerlik ve farklılıklarını ilgili literatür taraması sonucunda alanda uzman kişilerin görüşlerine ve çalışmalarına yer vererek değerlendirmiştir. Ninnileri diğer anonim türlerden ayıran en önemli özelliğin bir kadın tarafından üretilmesi ve söylenmesi olduğunu belirten yazar; konu, ezgi, yapı gibi faktörlerin de kadın tarafından yönlendirilen diğer ikincil unsurlar olduğuna değinmiştir.

Kitabın birinci bölümü, *"Kadın ve Erkek Cinsiyetlerinin Anonim Türk Halk Şiiri Türlerine Yansıması"* başlığını taşımaktadır. Bu başlık kendi içerisinde *"Ağıt, Mani ve Türkülerde Kadın Erkek Cinsiyetlerinin Rolü"* ve *"Feminist Kuram Bağlamında Kadın Cinsiyetinin Ninniye Yansıması"* olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir.

Eserin birinci bölümünde kadın ve erkek cinsiyetinin anonim halk şiirine yansıma derecesi üzerinde durularak geleneksel anlatılarda kadın ve erkeğe ait unsurlar gösterilmiştir. Türkü, mani ve ağıt türlerinin hem kadın hem de erkek tarafından icra edildiği fakat icra bağlamı değiştiğinde yani sadece kadınlar arasında ya da sadece erkekler arasında icra edildiğinde kadın ve erkeğin toplumsal rolünün daha belirgin bir şekilde ortaya çıktığı belirtilmiştir. Yine bu bölümde ninniler incelenmiş ve ataerkil toplum yapısı içerisinde kadınların cinsiyet rollerinin, ninnilerin içeriğine etkisi üzerinde durulmuştur. Ninnilerde kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerini yansıtan ifadeler üzerinde durularak ataerkil yapı içerisinde kadının kendi cinsiyet rollerini, ninniler vasıtasıyla ifade şekli tespit edilmeye çalışılmıştır.

"Türk Halk Şiirinin Anonim Türleri Arasında Kadın Sesi Olarak Ninni" başlığını taşıyan ikinci bölüm kendi içerisinde üç alt başlığa ayrılarak sözlü, yazılı ve elektronik ortamın kadına etkisi üzerinde durulmuştur.

"Sözlü Kültür Ortamında Anne ve Ninni" adlı bölümde kadın ve annenin İslamiyet öncesi Türk yaşamından günümüze kadar olan süreç boyunca, toplum içerisindeki rollerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. İslamiyet öncesi Türk kültüründen matbaanın kullanılmaya başlandığı zamana kadar ninnilerin anne tarafından nasıl icra edildiğine dair yazılı kaynak yoktur.

Fakat annenin içinde bulunduğu toplum yapısından yola çıkılarak ninnilere dair yorumlar yapılabilmektedir. Kadınlar İslamiyet öncesi dönemde üretimde yer

alan, dinsel törenlerin yöneticisi konumunda bulunan kişilerdi. Bu dönemde kadının toplum yaşantısında aktif rol oynaması, kadın ve erkek arasındaki cinsiyet farklılaşmasını sadece biyolojik farklılıklarla sınırlamıştır.

“Yazılı Kültür Ortamında Anne ve Ninni” adlı bölümde, yazılı kültür ortamı ile ilgili bilgilere Türkiye’de matbaanın kullanımının yaygınlaştığı 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulaşıldığı bilgisi verilmektedir. Yazar bu bölümde, yazılı kültür ortamı içerisinde üretilen ninnilerin, sözel icrayı zorunlu kıldığı için yazıya geçirilmediğinin düşünüldüğünü belirtmiştir. Metin hâline getirilip yayınlanan Türk halk ninnileri sınırlı sayıdadır. Bu ninnilerin çoğu erkekler tarafından ve akademik düzeydeki araştırma ve derlemelerden oluştuğu vurgulanmıştır.

“Elektronik Kültür Ortamında Anne ve Ninni” başlıklı bölümde ise elektronik kültür ortamında ninnilerin gelişimi teknolojik gelişmelerle birlikte radyo, televizyon, bilgisayar, CD ve internet gibi tek yönlü araçlar ile kurulduğu belirtilir. Bu araçlar sayesinde anneler için yeni ve özgün ninnilerin paylaşıldığı ve yorumlandığı farklı bir kültür ortamı yaratılmıştır.

“Bağlamsal Kuram Temelinde Anonim Halk Şiiri Ürünü Ninnilerinin İcra Bağlamları” adlı üçüncü bölümde sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamlarının annenin ninni icrasına etkisi üzerinde durulmuştur.

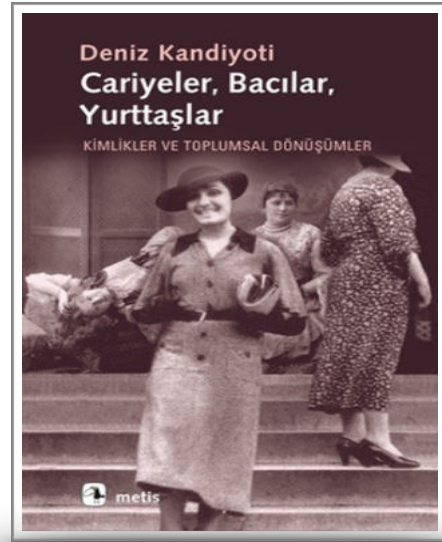
Kitabın sonuç bölümünde; ninnilerin üreticisi ve tüketicisi olan kadınların, Türk halkının geçirdiği sosyo-kültürel değişimlerden etkilendikleri ve bu değişimin ninnilerde de farklılaşmaya yol açtığı belirtilmiştir. Çalışmada farklı bölge, yaş ve meslek gruplarından kadınlar arasından derlenen ninnilerde, kız ve erkek çocukları için fiziksel görünüşlerine dair övgülere yer verdikleri ve erkeklerin icralarında rastlanan sert ve kahramanca söyleyiş yerine duygusal ve coşkulu bir dil kullandıkları belirlenmiştir. Yazar, ninnilerin anlamsal değerlendirmesi sonucunda erkek tarafından yaratılan eril dilin anne tarafından da kullanıldığı ve ataerkil topluma uyumlu değerlerin yeniden üretildiği sonucuna ulaşmıştır. Ninnilerde

kullanılan söz ve ses tekrarlarının annenin bilinçaltını yansıtan imgeler ve metaforlar ve beden hareketleri; ezgiyle sağlanan ritmin bebek ve anne arasında farklı bir dil olduğunun göstergesi olarak kabul edilmiştir. Sonuç bölümünün ardından çalışmada kullanılan kaynaklar, araştırmanın malzemesini oluşturan ninnilerin derlendiği kişi bilgilerine yer verilmiştir.

İrem Üçüncü

Kadın ve Eğitim Çalışma Grubu Üyesi

Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler

Metis yayınları tarafından çıkan ve “Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler” alt başlığı ile Deniz Kandiyoti tarafından yayınlanan eser Bir Alanın Öyküsü: Kadın Araştırmalarının Gelişimi ile başlar.

Kitap, 1975 ile 1995 tarihleri arasında yazılmış seçilmiş denemeleri içermektedir. Yazar kitabı ‘kendi içinde birtakım gidiş-gelişler, tekrarlar, yanılmalar, kendini düzeltmeler, aynı konuyu tekrar tekrar ele alışlar’ şeklinde tanımlar ve bu derlemenin bir arayış ve hatta bir takip olarak düşünüldüğünü belirtir.

Kitapta genel olarak kadının toplumsal düzen içerisindeki konumunu etkileyen etmenler incelenmiştir. Kadınların toplumsal değişimlerden nasıl etkilendiği

ve nasıl etkilenebileceği sorularına cevaplar aranmıştır. Kitap okuyucuya kırsal ve kentsel dönüşümün cinsiyet rolleri üzerindeki etkisi, cinsiyet rollerinin belirlenmesinde devlet ve dini bağlamların sorgulanması, erkek kimliklerinin toplumdaki iktidar ve egemenliğin meşrulaştırılmasındaki etkisi hakkında farklı bakış açıları sunar.

Kitap üç bölümden oluşmaktadır.

TOPLUMSAL DEĞİŞİM: KIRSAL/ KENTSEL

Cinsiyet Roller ve Toplumsal Değişim:

Türkiyeli Kadınlara İlişkin Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme alt başlığı toplumsal değişimin kadınlar üzerindeki etkisine ilişkin bir çözümlemedir. hem cinsiyet rollerinin yaşandığı somut bağlamlara, hem de bunları etkileyen dönüşüm süreçlerine ilişkin bir kavrayışa işaret eder.

Göçebe Aşirette Kadınlar, çok değişik nitelikler taşısa da göreceli olarak katmanlaşmamış bir toplumu temsil eden göçebe aşiretlerinde kadınların durumunu ele alır. Geçim kaynakları, hayvancılığa bağlıdır. Akrabalık bağları ve cinsler arası iş bölümü, aşiretin toplumsal ve ekonomik işleyişinin anahtarıdır. Akrabalık ata soyludur ve aşiret hayatı, ortak bir atanın soyundan geldiği inancına dayalıdır. Bir kadın çocuk doğuramıyorsa, hatanın onda olduğuna inanılır. Bir çocuk -tercihen erkek- doğurmak öyle değerlidir ki, kadın ancak anne olduğu zaman statüsünün işareti olarak Kofi denen beyaz başörtüsünü örtebilir. Çocuk doğurmayan kadınlar, diğer işlerde ne kadar başarılı olurlarsa olsunlar, kendilerini açıkça ikinci sınıf hissederler.

Toprağın yalnızca erkekler aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarıldığı ata soylu hane halkı, köydeki kadınlara son derece sınırlı bir alan bırakır. Hane içinde kesin bir hiyerarşi vardır. Gelin ancak kayınbabası öldükten sonra ayrı bir çekirdek aile kurabilir. Karı kocanın birbiriyle ilişkisinin ifadesi sınırlı kalmaktadır ve başkalarının önünde en ufak bir ilgi ya da sevgi belirtisinin gösterilmesini bile engelleyici katı kısıtlamalar vardır.

Kadınlar ve Kırsal Dönüşüm başlığı geleneksel dünyanın ekonomik düzenini çözülmeye uğratan kırsal değişim sonucu büyüklere olan saygının azaldığı genç evliliklerin baba evinden erkenden ayrılmalarına ve çekirdek aile kurmalarına yol açtığı gerçeğine işaret eder.

Kasabadaki Kadınlar başlığında geleneksel hayatta erkek çocukların geleceğin sigortası olarak görülmesi nedeni ile ailede ayrı bir önem arz ettiklerini, değişen yaşam şartları sonucu kız çocuklarının sadık evlatlar olarak vurgulanır olduğunu anlatır.

Değişen zaman ve aile düzenine karşı kadınlar, kentli yaşamda dahi erkek ayrıcalıklarını sorgulamamış, aile işleyişini geleneksel düzende devam ettirmişlerdir. Kent yaşamlarında kadınlar maddi kazanca sahip olsalar dahi paranın harcanması erkek denetiminde devam etmekte, kadınların dış dünyaya karşı kısıtlanma durumu varlığını korumaktadır.

Ataerkilliğin İdeolojik Ve Kurumsal Bağlantılar: Milliyetçilik, Devlet Ve İslam değerlendirmesi, 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başı erkek reformcular İslam dünyasında kadının konumunu iyileştirmek söylemleri ile ortaya çıkışlarını ele alır. Buna göre liberaller ve reformcular İslam'ın modern bir yorumunu benimseyerek kadının özgürlüğünü savunurken muhafazakâr kesimin ise bu durumun devletin bütünlüğünü tehdit eden bir Batı kültür emperyalizmi olduğunu savunduğu belirtilmiştir.

MODERNLİK VE KADIN/ERKEK KİMLİKLERİ

Kandiyoti, Türk devletinin aile içi düzenlemeler sonucu ev içi ataerkilliğin meşruiyetini dolaylı da olsa kırmış olduğunu fakat diğer yandan eğitim ve iş kollarındaki istihdam, güvenlik konularında ayrımcı politikaları devam ettirdiğini belirtmektedir. Refah devleti için öne sürülen politikaların kadınların çocuklar veya hasta ve yaşlılar için yükledikleri bakıcı rollerinin devam etmesinde etkili olduğunu ifade etmektedir.

Hande HACISALİHOĞLU

KTÜ Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı

Kan Turalı Destanı'nda Kadınlık Olgusu

Destan, Kanlı Koca'nın oğlu Kan Turalı'yı evlendirmek istediğini belirtmesi ile başlar. Kan Turalı babasına zihnindeki ideal kadın tipini şu şekilde ifade eder;

"Ben yerimden kalkmadan o kalkmış olmalı/Ben kara koç atıma binmeden o binmiş olmalı/ Ben kanlı kafir eline varmadan o varmış bana baş getirmiş olmalı".

Babası Kanlı Koca ise şu şekilde cevap verir;

"Oğul sen kız istemezmişsin, bir yiğit bahadır istemişsin, onun arkasında yiyesin içesin, hoş geçesin".

Bu sohbette Kan Turalı'nın kahramanlık becerilerine sahip savaşçı bir kadın tarif ettiği, dış görünüş ile ilgili herhangi bir ölçütten bahsetmediği, eş adayından beklenenin bir kahramandan beklenenden farklı olmadığı görülmüştür. Dönemin yaşam koşulları dikkate alındığında kadından beklenen özelliklerin kadının kendisini, ailesini koruması ve hayatta kalması için sahip olunması gereken özellikler olduğu düşünülmüştür. Bu örnek, yaşam biçiminin kadının toplumdaki rolü üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu, kadın ve erkeğe biçilen rollerin toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde şekillendiğini göstermektedir. Kan Turalı'nın şu sözleriyle diyalog devam eder;

"Evet, canım baba, öyle isterim. Yoksa varasın, bir cici bici Türkmen kızını alasın, aniden dayanayım, üzerine düşeyim, karnı yırtıla"

Bu ifadede kadının süslü, bakımlı, güzel olmasının istenmeyen bir durum olduğu belirtilerek "cici bici" olan kadının güçsüz

olduğuna ilişkin kadınla ilgili olumsuz bir algı yaratılmıştır.

Günümüzde kadınların güzel, alımlı, süslü, cazibeli olması toplumsal cinsiyeti bağlamında onaylanırken destanın oluştuğu dönemde bu özelliklere sahip kadınlar için tam tersi yönde kalıp yargıların bulunduğu anlaşılmaktadır.

Kan Turalı, Trabzon tekfurunun kızı Selcen Hatun'un istediği özellikleri taşıdığını, ancak Selcen Hatun'u alabilmek için üç canavarın öldürülmesi şartının bulunduğunu öğrenir. Bundan sonra destan Kan Turalı'nın canavarlarla mücadelesiyle devam eder. Burada erkek karakterler gibi kadın karakterlerin de eşlerinden güçlü ve kahramanlık özellikler taşımasının beklendiği, erkeğin istediği kadını seçme gibi bir önceliğinin olmadığı anlaşılır.

Kan Turalı canavarlarla savaşırken kırk yiğidi şu ifadeyi kullanır;

"Alp erenler karımdın kayırır mı olur?!/Sarı Tonlu Selcen Hatun köşkten bakar/Kime baksa aşkla oda yakar / Kan Turalı sarı tonlu kız aşkına bir hû!".

Kan Turalı, Selcen Hatun uğruna mücadele vermekteyken yiğitlerinin "Bir kız için ölünebilir mi" şeklinde kadını değersizleştirmek ve aşağılamak amacıyla tezahürat yaptıkları görülmektedir. Selcen Hatun destanda savaşçı, ok atan, cesur, yüksek statülü bir kadın olsa da ataerkil bakış bu statüyü aşağıya getirmektedir.

Burada ideal kadından güçlü, savaşçı olması ancak eşinin gücünü sorgulatacak ya da tehdit edecek nitelikte bir güce sahip olmaması şartı aranmaktadır. Çünkü Kan Turalı eşi tarafından kurtarıldığının duyulup toplumda dillendirilmesinin ataerkil düzende hoş karşılanmayacağını ve konumunun zedeleneceğini düşünür. Yaratılmaya çalışılan ideal kadın tipi aslında erkek egemen kültür çerçevesinde şekillenen erkeğin statüsünü zedelemeyecek olan güçlü kadınlardır. Selcen Hatun'un cevabı şu şekildedir:

"Bey yiğit/Övünürse erkek övünsün aslandır / Övünmekle kadın erkek olmaz."

Selcen Hatun, elde ettiği zafer sonrası "övünme" eyleminin erkeğe yakışan bir tutum olduğunu, kadının "övünme" hakkı olmadığını düşünmektedir. Halbuki Selcen Hatun destanda neredeyse eşiyile aynı özelliklere sahip resmedildi.

Selcen Hatun her ne kadar eril özellikler taşıyan güçlü bir kadını temsil ediyor olsa da kadının rol ve davranışları toplumun onay verdiği ölçüde sınırlandırılmıştır. Kadın toplum tarafından kabul edilen davranış normlarının dışına çıktığında bu durumun hoş karşılanmadığı görülüyor. Selcen Hatun'un eşini kurtarmak için verdiği mücadele sonunda eşi tarafından ölüme tehdit edilmesi bu kapsamda ilginçtir. Sonuç olarak destanda toplumsal cinsiyet yargıları kadının erkekle eş değer güçte olmamasını, kadının erkeğin gerisinde olmasını zorunlu kılmaktadır. Kan Turalı'nın eşine cevabı şu şekildedir;

"Işıl ışıl ışıldayan ince elbiselim/Yere basmayıp yürüyen servi boylum/Kar üzerine kan damlamış gibi kızıl yanaklım/Çift badem sığmayan dar ağızlım/Ressamların çizdiği kara kaşlım/Kurumsu kırk tutam kara saçlım /Aslan soyu sultan kızı/Öldürmeğe ben seni kıyar mıydım/Kendi canıma kıyarım ben sana kıymam/Ben seni deniyordum."

Destanın bu bölümüne kadar ideal kadın tipinin güce dayalı özellikleri ön plana çıkarılmakta ve kadının fiziki güzelliğini betimleyen unsurlar yer almamaktaydı. Ancak Kan Turalı'nın bu ifadesinde eşine hitap ederken güzellik unsurlarını (kaş, saç, yanak, boy) içeren tanımlamalar kullandığı, eşinin görünüşünde ve kıyafetlerinde yer alan estetiği vurguladığı görülmektedir.

Bu durum günümüzde olduğu gibi Oğuz boylarında da güzellik kavramının bedene indirgenmişinin kanıtı olmakla birlikte kadının bedensel güzelliğinin savaşçı kimliğini gölgede bıraktığı hususunda kanaat oluşturmaktadır.

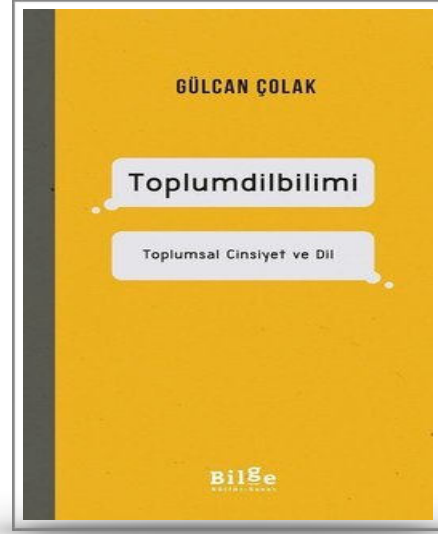
Ayşegül Taşkın

KTÜ Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı

Toplumdilbilimi/ Toplumsal Cinsiyet ve Dil

Toplumdilbilimin "temel konuları ve kavramları; cinsiyet, yaş, toplumsal tabaka gibi değişkenler bağlamında dil kullanımları; toplumsal cinsiyet kuramları ve rollerinin ana hatlarıyla değerlendirildiği" *Toplumdilbilimi Toplumsal Cinsiyet ve Dil* adlı eser Prof. Dr. Gülcan Çolak tarafından 2008 yılında Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun'un danışmanlığında hazırlanan doktora tezinin gözden geçirilmiş halidir. Eserin ilk baskısı 2019 yılında Bilge Kültür Sanat Yayıncılık tarafından

basılmıştır. İkinci ve son baskısı ise yine Bilge Kültür Sanat Yayıncılık tarafından 2020 yılında yapılmıştır.

Eser, beş bölümden oluşmaktadır. *Toplum, Kültür ve Dil* adını taşıyan birinci bölümde dil, toplum ve kültür arasındaki güçlü ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Bireyler içinde doğup büyüdüğü kültüre özgü davranış kalıplarını zaman içerisinde kişiliğinin bir parçası haline getirir. *Toplumdilbilimi* başlığını taşıyan ikinci bölüm eserin giriş bölümü mahiyetinde olduğundan toplumdilbilim ile ilgili temel bilgiler dilin değişkenliği düzleminde okuyucuya tanıtılır. Toplumdilbilimi, dil kullanımını; toplumsal değişkenler ve cinsiyetler değişkeninde inceler. Toplumdilbilimin uğraşı alanı olarak sosyoleklerden bahsedilmiştir. Sosyolekter; "cinsiyet, yaş, toplumsal tabaka, eğitim ve meslek gruplarının konuşma biçimi ve bir dil değişkesi" olarak tanımlanmıştır. Bu bölümde 'yaş, meslek, eğitim' gibi değişkenlere göre şekillenen farklı dil kullanımları ve konu hakkında daha önceden yapılan çalışmalarla somutlaştırılarak değerlendirmeye alınmıştır. Günümüzde sayısı gittikçe artan kitle iletişim araçları ve dil üzerindeki etkisinden de bahsedilmiştir.

Toplumsal cinsiyet başlığını taşıyan üçüncü bölüm, altı başlığa ayrılmaktadır. Buna göre kadın ve erkek arasındaki farklılıklar biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmiştir. Biyolojik cinsiyet; fizyolojik olarak kadın ve erkek olma durumuna işaret ederken toplumsal cinsiyet ise; zamana, mekâna ve gelişen teknolojiye bağlı olarak değişen rol kalıpları ve sorumluluklar bütünüdür. Toplumsal cinsiyet başlığı kendi içerisinde "ev ve evlilik, meslekler ve iş bölümü, bağımlılık ve namus, fiziksel

görünüm olmak üzere dört başlık altında daha önceden yapılan çalışmalarla desteklenerek değerlendirilmektedir. Ardından cinsiyet rol kalıplarından bahsedilmiştir. Cinsiyet rol kalıplarının kadın ve erkeğin "duygu, tutum, davranış ve görev farklılığından" kaynaklandığını savunan 'biyolojik kuram, psikanalitik kuram, toplumsal öğrenme kuramı, bilişsel gelişim kuramı ve toplumsal cinsiyet şeması kuramı' açıklanmıştır. Toplumsal cinsiyet rol kalıplarının oluşumu ve pekiştirilmesinde; "kitle iletişim araçları, aile, sosyal çevre, sözlü kültür ürünleri" etkili olmaktadır.

Cinsiyet ve Dil isimli dördüncü bölümde kadın ve erkeğin kullandığı dile yönelik tespitlere yer verilirken cinsler arası iletişimde kadının kadından ve erkeğin erkekten bahsederken kullandığı dilin ayırıcı özelliklerinden de bahsedilmiştir. Dilde cinsiyet kavramı, genel olarak biyolojik ve dilbilgisel cinsiyet olmak üzere iki bakış açısından değerlendirilmektedir. Bu başlık altında biyolojik cinsiyet ile dilbilgisel cinsiyet arasındaki ilişki üzerine yapılan tartışmalarla konu detaylandırılmaktadır. Araştırmaların sonuçlarına göre bireyler arasındaki dil kullanımını farklılıkları düşünüldüğünde biyolojik cinsiyetten ziyade toplum tarafından üretilen rol kalıplarının daha etkili olduğu görülmüştür.

Türkçede Kelimelerin Toplumsal Cinsiyeti adlı bölümde ise, araştırmanın konusu ve amacına yer verilmiştir. Bu bölümde sonuçları tartışılan araştırma, 2014-2016 yılları arasında Prof. Dr. Gülcan Çolak'ın yürüttüğü *Türkçede Kelimelerin Toplumsal Cinsiyeti* adlı TÜBİTAK projesinin verileridir. Kelime listeleri, araştırmanın yöntemi, örneklem, elde edilen sonuçlar ve bu sonuçların yorumlarına yer verilmektedir. Bu bakımdan Türkçede toplumsal cinsiyet içeren isim ve sıfatlar belirlenerek değerlendirilmiştir. Türkçe sözlük taranarak 'meslekleri, iş ve uzmanlık alanlarını, fiziksel özellikleri ya da fiziksel görünümle ifadesini bulan tavır ve biçimleri anlatan' ve 'biyolojik cinsiyet belirtisi bulunmayan' 552 kelime tespit edilmiştir. *Yaş, öğrenim durumu, cinsiyet, yaşanılan bölge, meslek grupları değişkenleri* bağlamında kelimeler ayrı ayrı tasnif edilerek okuyucuların dikkatine sunulmuştur. Eser, Türkçe sözcüklerindeki bazı kelimelerin toplumsal cinsiyet değerinin söz konusu değişkenler bağlamında farklılık gösterebileceğini ortaya koyması bakımından dil ve cinsiyet çalışmalarına farklı bir soluk getirmiştir. Bu yönüyle çalışma hem toplumsal cinsiyet hem de dil çalışmalarına katkı sağlamaktadır.

Fatma Kar

Kadın ve Eğitim Çalışma Grubu Üyesi

TÜRK ATASÖZLERİNDE CİNSİYET ALGISI

Atasözleri; belirli bir kültürün mensubu olan, nesilden nesile aktarılan, tecrübelerin ve bilgeliğin birer açıklaması olarak kabul edilen sözlerdir. Aile içi ilişkiler çerçevesinde; karı- koca algısı, evlilik algısı ve eş seçimi ile ilgili ölçütler, anne-baba algısı ve rolü, kız ve erkek evlat algısı, akrabalık ilişkileri çerçevesinde kadın ve erkek algıları başlıklar altında atasözlerine değinilmiştir.

Karı - Koca Algısı ve Roller

Kadının yuva yapıcı ve aynı zamanda yıkıcı olması, kadınsız bir evin düşünülmemeyeceği gibi atasözleri mevcuttur. "Yuvayı dişi kuş yapar". Bir erkeğin toplum içindeki varlığının ifadesinde de eş olduğu önemli ve belirleyicidir. Makalede bu duruma "Kadın kocasını isterse vezir, isterse rezil eder" atasözü örnek olarak gösterilmektedir. Atasözlerinin erkeğe çalışıp, eşinin ve ev halkının geçim görevini yüklerken kadına ise ev içinde tutumlu ve idareli olmak, kocanın getirdiği ile yetinme gibi görevler yüklediği görülmektedir. "Erkek getirmeyi, kadın yetirmeyi bilmeli". Atasözlerinde kadının asıl ait olduğu yerin kocasının yanı sıra olduğuna ve birtakım sıkıntılara göğüs gerecek olan kişi kadın olduğuna değinilmiştir. "Dumansız baca olmaz, kahırsız koca olmaz"

Evlilik Algısı ve Eş Seçimi ile İlgili Kriterler

Aile kurumunun kurulması için hem kadın hem de erkek evliliğe teşvik edilmektedir. "Bekârlık maskaralıktır" atasözü ile bekârlık kötü bir durum olarak görülmektedir. Eş seçimi olgunluk ve ciddiyet gerektiren bir iş olarak görülmektedir. Sağlam bir ailenin inşası için kadının asil, köklü ve bildik bir aileden gelmesi önemlidir. "Bez alırsan Musul'dan, kız alırsan asilden". Ayrıca atasözlerinde, kadının bekâretinin önemli olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak; erkek kardeşleri olan kadının daha korunaklı yetişmiş olması nedeniyle erkek kardeşi olan kızla evlenmek önemlidir. "Tarlayı düz al, kadını kız al", "Arpayı taşlı yerden, kızı kardaşlı yerden". Evlilik algısı ile ilgili bir başka konu tek eşliliklerdir. "İki kadın olan evde düzen olmaz".

Anne- Baba, Kız - Erkek Evlat Algısı ve Roller

Makalede atasözleri perspektifinden annenin rolü 'sevgi ve şefkat' kavramları etrafında değerlendirilmektedir. *"Ana gibi yar, Bağdat gibi diyar olmaz"*. Atasözlerinde çocuk muhakkak sahip olunması gereken ve hayata zenginlik katan bir değer olup yokluğu yerilmektedir. *"Çocuksuz kadın meyvemiz ağaç gibidir"*. Kız çocuğu her zaman ailenin gözetimi ve himayesi altında bulunmalıdırlar. *"Kızı kendi gönlüne bırakırsan ya davulcuya varır ya zurnacıya"*. Erkek çocuğun tercih nedenlerine bakıldığında ise en başta ekonomik güvence olduğu söylenebilir. *"Ağaç yeşert meyve getirsin, oğlan büyüt ekmek getirsin"*. Ayrıca soyu devam ettirecek olmak da önemlidir.

Akrabalık İlişkileri Çerçevesinde Kadın ve Erkek

Kayınvalide yaşı ve konumu gereği idare eden ve hükmeden, gelin ise itaat eden konumundadır. Dolayısıyla kaynana-gelin arasında bir gerilim vardır. *"Kaynana pamuk ipliği olup raftan düşse, gelinin başını yarar"*. Gelin ve kayınvalide ile olan problemleri ilişki kadın akrabalarından elti ve görümce ile de görülmektedir. *"Görümce, yüzünü görmeyim ölünce"*

Kadın ve Erkeklerle İlgili Kalıp Yargılar

Atasözlerinde genel olarak kadınların akıl hususunda erkeklerden daha geri oldukları kabul edilir ve kadının gereksiz, boş konuştuğu üzerinde durulmaktadır. *"Kadın kısmının saçı uzun olur akli kısa"*. Ayrıca kadın baştan çıkartıcı özelliği ile erkeğin şeytanı olarak kabul edilmektedir. *"Dişi köpek kuyruğunu sallamayınca, erkek köpek ardına düşmez"*.

SONUÇ

Türk atasözlerinde kadının en önemli cinsiyet rolünün 'eş' ve 'anne'lik olduğu söylenebilir. Aile kadın üzerinden temsil edilmektedir. Bu noktada atasözlerinde 'koca'dan ziyade 'kadın' rolü, 'baba'dan ziyade 'anne' rolü üzerinde durulmaktadır. Aile içinde kız ve erkek çocuk algısına bakıldığında erkek çocuğa üstünlük atfedilmektedir. Akrabalık ilişkileri noktasında kadınlar arası ilişki ağının güçlü olduğu görülmektedir. Atasözlerinde kadın ve erkekler hakkındaki kalıp yargılara bakıldığında kadın cinsi ile ilgili olumsuz ifadeler dikkat çekmektedir.

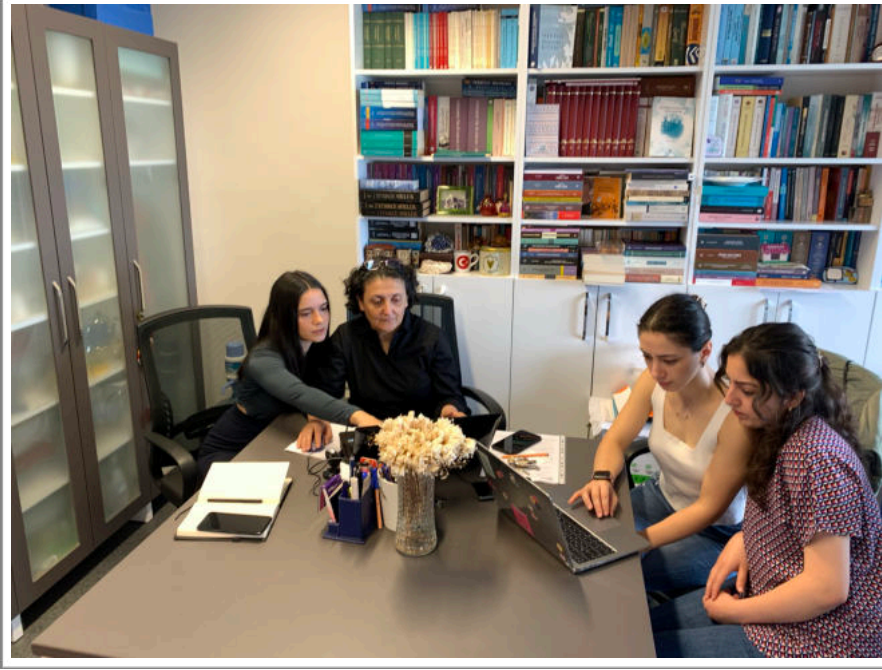
Kardelen Yıldız

KTÜ Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı

KAYNAKÇA

Akbalık, E. (2013). TÜRK ATASÖZLERİNDE CİNSİYET ALGISI. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(36), 81-90.

Çalışırken Biz..

Prof. Dr. Asiye Mevhibe Coşar, Kardelen Yıldız, Zeynep Kara, İrem Üçüncü

Zeynep Kara, Fatma Kar, İrem Üçüncü

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
BÜLTENİ**

2023 / Sayı 2